

Mikko Helenius

**LIVESTRIIMAUKSEN
VEROTUKSELLISET LÄHTÖKOHDAT JA
VEROTUSMENETTELY SUOMEN
VEROTUSLAINSÄÄDÄNNÖN
NÄKÖKULMASTA**

Johtamisen ja talouden tiedekunta

Kandidaatintutkielma

Helmikuu 2020

TIIVISTELMÄ

Mikko Helenius:

Livestriimauksen verotukselliset lähtökohdat ja verotusmenettely Suomen verotuslainsäädännön näkökulmasta

Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Kauppatieteiden tutkinto-ohjelma
Vero-oikeus
Helmikuu 2020

Tämä tutkimus keskittyy oikeusdogmaattisia tapoja hyödyntäen livestriimauksena tunnetun ilmiön tutkimiseen vero-oikeudellisesta näkökulmasta. Keskeisiä piirteitä tutkielmassa ovat mm. livestriimauksen myötä ansaitun tulon tyyppin jaottelu sekä tulkinta, tulon ennakoperintätilanteet ja tulotietojen ilmoittamisvelvollisuudet. Tutkimuksen tavoitteena on pyrkiä tunnistamaan ne legaalit merkityssisällöt, jotka vaikuttavat edellä mainittuihin kohtiin. Tutkimus on vero-oikeudellisesta näkökulmasta tärkeä mm. siksi, että ennakoperinnän suorittamisen vastuut ja verovelvoitteet poikkeavat merkittävästi toisistaan riippuen tulon tyyppistä. Fiskaalisesta näkökulmasta katsoen tutkimus on merkittävä, sillä livestriimaus uutena ansaintamallina on vielä herkkä verovälttelylle. Tutkimus on myös ajankohtaisesti merkittävä livestriimauksen ollessa kasvava trendi nykypäivänä, josta on vähän oikeuskäytäntöä olemassa.

Livestriimaus, lyhyemmin striimaus, on eräänlainen tiedonsiirtotapa, jossa mediasisältöä voidaan lähettää internetissä, esimerkiksi etäpalvelimen välityksellä, katsottavaksi reaaliajassa. Livestriimaus on kasvattanut suosiotaan valtavasti viime vuosina, ja yksi striimaamisen suosituimmista muodoista on nk. pelistriimaus. Erilaiset internetin suoratoistopalvelut kuten esimerkiksi Twitch, Mixer ja YouTube ovat onnistuneet keräämään alustoilleen miljoonia katsojia, jonka ansiosta striimaamisesta onkin tullut miljoonabisnes. Striimaamisen suosion kasvaessa yhä useampi henkilö ryhtyy itse striimaajiksi potentiaalisen elannon tienämisen toivossa.

Livestriimaaja voi ansaita tulonsa monella eri tapaa. Ansaintamalleihin vaikuttavat mm. toimintaympäristö sekä kolmansien osapuolien kanssa tehdyt sopimukset. Tuloja striimaaja ansaitsee esimerkiksi live-lähetysten katsojien antamista lahjoituksista, katsojien tekemistä tilaajamalliin perustuvista tilaajatuloista sekä esimerkiksi kolmannen osapuolen kanssa tehdyistä sopimuksiin perustuvista sponsori- ja mainostuloista. Nämä tulot sisältävät piirteitä eri tulo tyypeistä ja ne voidaan tilanteesta riippuen tulkita Suomen verotuslainsäädäntö ja Verohallinnon ohjeet huomioiden mm. työkorvaukseksi, palkaksi, tai muun tulonhankkimistoiminnan tuloksi. Asian tarkastelussa keskiöön on nostettu tulo tyyppin lisäksi ennakoperintätilanteet, tulotietojen ilmoittaminen ja rahankeräyslaki sekä edellä mainittuihin kohtiin liittyvät ongelmatilanteet. Työssä on huomioitu myös ulkomaisten veroviranomaisten verotuskäytäntöjä.

Avainsanat: livestriimaus, striimaus, ennakoperintä, palkka, työkorvaus, työsuhde, toimeksiantosuhte, tulonhankkimistoiminta

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

SISÄLLYSLUETTELO

LÄHDELUETTELO	II
LYHENTEET	VII
OIKEUSTAPAUKSET	VII
1 JOHDANTO	1
1.1 TUTKIELMAN LÄHTÖKOHDAT	1
1.2 TUTKIMUSONGELMAT JA -MENETELMÄT	2
1.3 STRIIMAUKSEN ANSAINTALOGIIKKA	3
2 STRIIMAUSTULON TULKINNALLISIA ONGELMATILANTEITA JA TULON TYYPIN JAOTTELUA	5
2.1 PALKKATULOJA	6
2.2 TYÖKORVAUSTA	7
2.3 MUU TULONHANKKIMISTOIMINTA	9
2.4 MUUT TILANTEET	10
2.4.1 Maksullisen palvelun myynti	10
2.4.2 Sponsori- ja mainostulot	11
2.5 HARRASTUSTOIMINTA	12
2.6 YRITYSTOIMINTA	13
3 VEROTUSKÄYTÄNTÖ ULKOMAILLA	15
3.1 YHDYSVALLAT	15
3.2 YHDISTYNEET KUNINGASKUNNAT	16
4 VEROTUSMENETTELY	18
4.1 RAHANKERÄYSLAKI	18
4.2 TULOTIETOJEN ILMOITTAMINEN	20
4.2.1 Sivullisen yleinen tiedonantovelvollisuus	20
4.2.2 Sivullisen erityinen tiedonantovelvollisuus	21
4.3 ENNAKONPIDÄTYKSEN PERIMINEN	23
4.3.1 Ennakonpidätys palveluntarjoajan näkökulmasta	24
4.4 LUONNOLLISET VÄHENNYKSET STRIIMAUKSESSA	25
4.5 STRIIMAUSTULON VEROTUS VALTIONVEROTUKSESSA	26
4.5.1 Ansiotuloa	26
4.5.2 Pääomatuloa	27
5 YHTEENVETO	28

LÄHDELUETTELO

Aisch - Giratikanon 2014

Aisch, Gregor – Giratikanon, Tom, New York Times (2014): Charting the Rise of Twitch. Tulostettu 11.11.2019
<https://www.nytimes.com/interactive/2014/08/26/technology/charting-the-rise-of-twitch.html>.

Gittleson 2014

Gittleson, Kim, British Broadcasting Company (2014): Amazon buys video-game streaming site Twitch. Tulostettu 11.11.2019
<https://www.bbc.com/news/technology-28930781>

Harmaala ym. 2017

Harmaala, Minna-Maari – Toivola, Tuija – Faehnle, Maija – Manninen, Petri – Mäenpää, Pasi – Nylund, Mats: Jakamistalous. Helsinki. Alma Talent. 2017.

HE 126/1994

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi ennakkoperintälain ja arvonlisäverolain 1 §:n muuttamisesta

HMRC 2019

Her Majesty's Revenue and Customs: Working for yourself (jatkuvatäydenteinen). Tulostettu 7.12.2019. <https://www.gov.uk/working-for-yourself>

HMRC 2020a

Her Majesty's Revenue and Customs: Set up as a sole trader (jatkuvatäydenteinen). Tulostettu 20.2.2020. <https://www.gov.uk/set-up-sole-trader>

HMRC 2020b

Her Majesty's Revenue and Customs: Business records if you're self-employed (jatkuvatäydenteinen). Tulostettu 20.2.2020. <https://www.gov.uk/self-employed-records>

HMRC 2020c

Her Majesty's Revenue and Customs: Self Assessment tax returns (jatkuvatäydenteinen). Tulostettu 20.2.2020. <https://www.gov.uk/self-assessment-tax-returns>

HMRC 2020d

Her Majesty's Revenue and Customs: Income Tax rates and Personal Allowances (jatkuvatäydenteinen). Tulostettu 20.2.2020. <https://www.gov.uk/income-tax-rates>

IRS 2019a

Internal Revenue Service: Self-Employed Individuals Tax Center (jatkuvatäydenteinen). Tulostettu 7.12.2019. <https://www.irs.gov/businesses/small-businesses-self-employed/self-employed-individuals-tax-center>

IRS 2019b

Internal Revenue Service: Independent Contractor Defined (jatkuvatäydenteinen). Tulostettu 7.12.2019. <https://www.irs.gov/businesses/small-businesses-self-employed/independent-contractor-defined>

IRS 2019c

Internal Revenue Service: Sole Proprietorships (jatkuvatäydenteinen). Tulostettu 7.12.2019. <https://www.irs.gov/businesses/small-businesses-self-employed/sole-proprietorships>

IRS 2019d

Internal Revenue Service: Self-Employment Tax (Social Security and Medicare Taxes) (jatkuvatäydenteinen). Tulostettu 7.12.2019. <https://www.irs.gov/businesses/small-businesses-self-employed/self-employment-tax-social-security-and-medicare-taxes>

IRS 2019e

Internal Revenue Service: Topic No. 400 Types of Income. Tulostettu 7.12.2019. <https://www.irs.gov/taxtopics/tc400>

IRS 2020

Internal Revenue Service: Deducting Business Expenses (jatkuvatäydenteinen). Tulostettu 5.2.2020. <https://www.irs.gov/businesses/small-businesses-self-employed/deducting-business-expenses>

Jaakola 2015

Jaakola, Arttu: Digiajan liiketoiminnan mittarit ja ansaintamallit. Laurea-ammattikorkeakoulu. 2015

Kari 2019

Kari, Jussi: Pelistreamaus, raha ja laki. Tulostettu 12.11.2019. <http://www.jussikari.fi/pelistreamaus-ja-raha/>

Lyyra 2019

Lyyra, Miia, Verke (Helsingin kaupunki, Opetus- ja kulttuuriministeriö): Striimiopas; Kanavan kehittäminen. Tulostettu 12.11.2019. <http://www.striimiopas.fi>.

Massa 2016

Massa, Silja, Yleisradio: Tubettajien vaikutusvalta kasvaa – tältä näyttää tubetuksen tulevaisuus. Tulostettu 20.2.2020. <https://yle.fi/uutiset/3-8944388>

Needleman 2019

Needleman, Sarah. E, Wall Street Journal (2019): Top ‘Live-Streamers’ Get \$50,000 an Hour to Play New Videogames Online. Tulostettu 11.11.2019. <https://www.wsj.com/articles/top-live-streamers-get-50-000-an-hour-to-play-new-videogames-online-11558184421>

Nevalainen 2018

Nevalainen, Maija: Palkan ja työkorvauksen ennakkoperintälain mukainen tulkinta työmarkkinoiden murroksessa. Itä-Suomen yliopisto. 2018

Nieminen – Nykänen 2018

Nieminen, Martti – Nykänen, Pekka: Vertaistalouden tuloverokysymyksiä. Edilex. Edita Publishing Oy. 2018/12.

Räbina – Myrsky – Myllymäki 2019

Räbina, Timo – Myrsky, Matti – Myllymäki, Janne: Henkilökohtaisen tulon verotus. Alma Talent Oy. 3. uudistettu painos. Helsinki 2019.

Sisäasiainministeriö 2010

Sisäasiainministeriö: Kerjäämisen kieltämistä selvittävä työryhmä – loppuraportti. Sisäasiainministeriön julkaisuja. Helsinki. 2010:31

Stylman 2017

Stylman, Anni: Why english? Finnish streamers' views on their language choice. Jyväskylän yliopisto. 2017.

Suomen Poliisi 2019

Suomen Poliisi, Arpajaishallinto: Rahankeräysluvut. Tulostettu 9.1.2020. <https://www.arpajaishallinto.fi/rahankeraykset/rahankeraysluvut>.

Suomen Yrittäjät 2019

Suomen Yrittäjät (2019): Striimaaja Roosa Puontia kiehtoo yrittäjyydessä vapaus – ”On kiva nähdä tytöt valloittamassa pelimaailmaa”. Tulostettu 9.1.2020. <https://www.yrittajat.fi/uutiset/606657-striimaaja-roosa-puontia-kiehtoo-yrittajyydessa-vapaus-kiva-nahda-tytot>

Tassi 2018

Tassi, Paul, Forbes (2018): 'Fortnite' Legend Ninja Talks Twitch Fame And Fortune, And The Game That Got Him There. Tulostettu 11.11.2019. <https://www.forbes.com/sites/insertcoin/2018/03/13/fortnite-legend-ninja-talks-twitch-fame-and-fortune-and-the-game-that-got-him-there/>

Työ- ja elinkeinoministeriö 2019

Työ- ja elinkeinoministeriö: Jakamistalouteen liittyvien kysymysten vaihtoehtoisia ratkaisutapoja – Jakamistaloustyöryhmän loppuraportti. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Helsinki. 2019:31.

Twitch 2019a

Twitch: Twitchin kumppanuusohjelma. Tulostettu 11.11.2019. <https://www.twitch.tv/p/fi-fi/partners/>

Twitch 2019b

Twitch: Joining the Affiliate Program. Tulostettu 12.11.2019. https://help.twitch.tv/s/article/joining-the-affiliate-program?language=en_US

Verohallinto 2007

Verohallinto: Palvelurahojen verotus (Diaarinumero 1614/345/2007) Tulostettu 16.11.2019. Edilex. https://www.edilex.fi/verohallinnon_ohjeet/2007_1126.html

Verohallinto 2017

Verohallinto: Ennakonpidätyksen toimittaminen (Diaarinumero A82/200/2017). Tulostettu 1.2.2020. <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48735/ennakonpid%C3%A4tyksen-toimittaminen/>

Verohallinto 2018a

Verohallinto: Palkka ja työkorvaus verotuksessa (Diaarinumero VH/3003/00.01.00/2018). Tulostettu 12.11.2019. <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48037/palkka-ja-ty%C3%B6korvaus-verotuksessa/>

Verohallinto 2018b

Verohallinto: Tulonhankkimiskulut ansiotulosta (Diaarinumero VH/3095/00.01.00/2018). Tulostettu 21.2.2020. <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48490/tulonhankkimiskulut-ansiotuloista2/>

Verohallinto 2019a

Verohallinto: Urheilusta saatujen tulojen verotus (Diaarinumero VH/1384/00.01.00/2019). Tulostettu 5.1.2020. <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48990/urheilusta-saatujen-tulojen-verotus/>

Verohallinto 2019b

Verohallinto: Yritystoiminta, tulonhankkimistoiminta ja harrastustoiminta henkilöverotuksessa (Diaarinumero VH/417/00.01.00/2019). Tulostettu 5.1.2020. <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/73274/yritystoiminta-tulonhankkimistoiminta-ja-harrastustoiminta-henkil%C3%B6verotuksessa/>

Verohallinto 2019c

Verohallinto: Ellin keissi – Tubettaja. Tulostettu 16.11.2019. <https://www.verokampus.fi/keissi/tubettaja/>

Kuviot

Kuvio 1

TwitchTracker: Twitch statistics & charts. Tulostettu 10.11.2019. <https://twitchtracker.com/statistics>

Lyhenteet

EPA	Ennakkoperintäasetus 1124/1996
EPL	Ennakkoperintälaki 1118/1996
EU	Euroopan Unioni
EVL	Laki elinkeinotulon verottamisesta 360/1968
HE	Hallituksen esitys
KHO	Korkein hallinto-oikeus
KKO	Korkein oikeus
OECD	Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö OECD
TVL	Tuloverolaki 1535/1992
VML	Laki verotusmenettelystä 1558/1995

Oikeustapaukset

KHO 1998:62

KHO 2008:64

KKO 2009:65

1 JOHDANTO

1.1 Tutkielman lähtökohdat

Sisällön reaaliaikainen jakaminen eli suoratoistaminen on yleistynyt viime vuosina valtavasti. Suoratoistaminen on tiedonsiirtotapa, jossa käyttäjä lähettää reaaliajassa mediasisältöä esimerkiksi etäpalvelimen välityksellä, jonka toistamisen voi aloittaa välittömästi nettiyhteyden kautta. Tätä reaaliaikaista sisällönjakamista kutsutaan livestriimaamiseksi, lyhyemmin *striimaamiseksi*. Yksi suosittu striimaamisen muoto on niin kutsuttu pelistriimaus. Pelistriimauksessa lähetyksen ”juontaja” eli striimaaja pelaa peliä, jota samanaikaisesti jakaa näyttöpäätteeltään lähetyksen katsojille. Katsojia on potentiaalisesti tuhansia, ja alansa suosituimmat voivat tienata jopa satoja tuhansia euroja vuositasolla¹.

Erilaiset internetin suoratoistopalvelut, kuten Twitch, Mixer ja YouTube ovat keränneet ympärilleen miljoonia katsojia ympäri maailmaa ja striimaamisesta onkin kehittynyt miljoonabisnes². Esimerkiksi internet-jätti Amazon osti vuonna 2014 suoratoistopalvelu Twitchin kauppahintaan 970 miljoonaa Yhdysvaltain dollaria³. Striimaajien tulonlähteitä ovat mm. katsojilta saadut lahjoitukset, tilausmaksut (subscription) ja mainos- sekä sponsoritulot. Nykymuotoinen internet on siis mahdollistanut ansaintamalleja, joita ei vielä vuosikymmen sitten osattu kuvitellakaan. Striimaamisen suosion kasvaessa yhä useampi on päättänyt ryhtyä itse lähettämään sisältöä eli striimaamaan potentiaalisten ansioiden mahdollistamana.

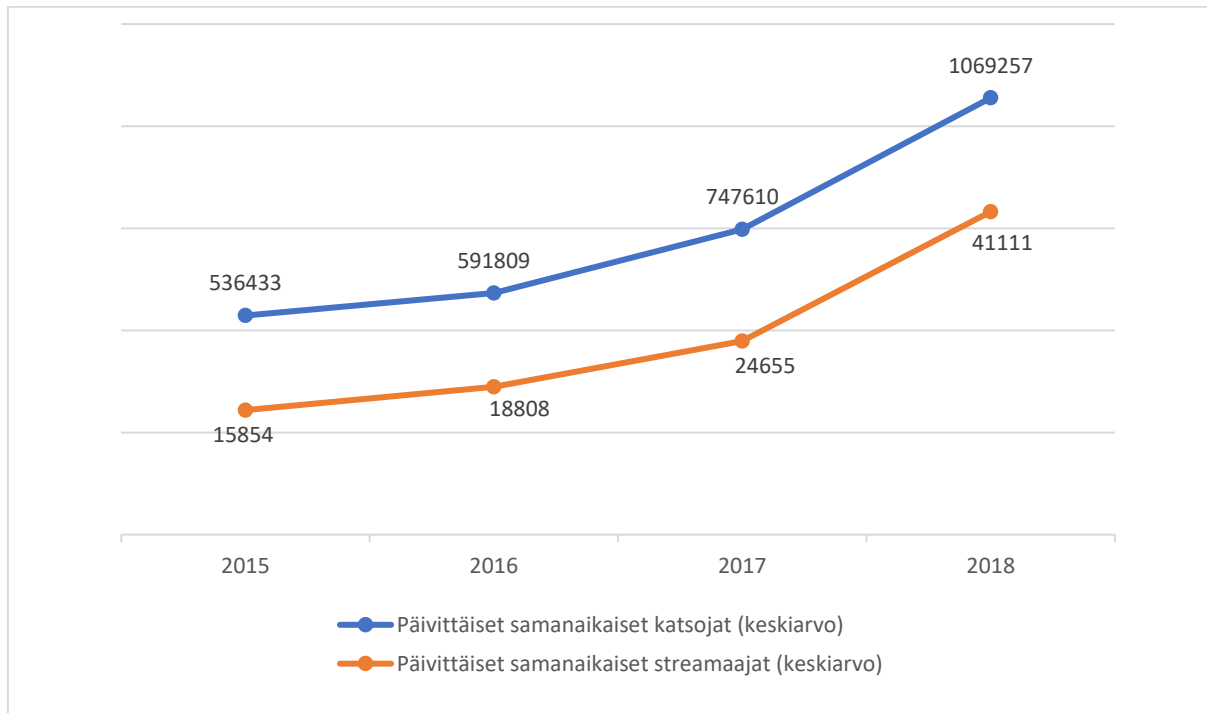
Alla olevasta taulukosta (Kuvio 1) voi nähdä, kuinka päivittäisten samanaikaisten katsojien määrä on kasvanut suoratoistopalvelu Twitchin äärellä. Myös videostriimien lähettäjien – striimaajien – määrä on kasvanut. Vuosien 2015 ja 2019 välillä katsojien määrä on lähes tuplaantunut ja lähettäjien määrä puolestaan lähes kolminkertaistunut.

¹ Tassi 2018

² Stylman 2017, s.1

³ Gittleston 2014

Suosiota ja sen kasvua voidaan myös heijastaa vertaamalla katsojamääriä perinteisen kaapeli tv:n katsojamääriin; vuonna 2014 Twitch keräsi parhaina katseluaikoina saman verran katsojia äärelleen kuin tunnetut televisiokanavat kuten CNN, MSNBC ja MTV⁴.

Kuvio 1: Suoratoistopalvelu Twitchin katsoja- ja lähettäjämäärien kehitys vuosina 2015-2019.

Tutkimusaiheen merkittävyyttä voidaan suosion kasvun lisäksi siis korostaa rahallisilla luvuilla mitkä liittyvät striimaukseen. Ilmiö on myös varsin uusi ja trendikäs, josta on hyvin vähän oikeuskäytäntöä, tehden siitä alttiin verovälttelylle.

1.2 Tutkimusongelmat ja -menetelmät

Tutkimukseni keskittyy vero-oikeudellisesta näkökulmasta siihen, miten striimaajien saamat tulot tulisi käsitellä Suomen verotuslainsäädännön näkökulmasta. Tutkielmassa selvitetään eri säännöksiä, jotka vaikuttavat asian tulkintaan; mitä nämä säännökset ovat ja miten niitä tulee tulkita.

⁴ Aisch - Giratikanon 2014

Tutkimuksen tavoitteena on vastata seuraaviin tutkimusongelmiin:

1. Mitä on striimaus ja millainen on sen ansaintalogiikka
2. Miten lakeja ja verohallinnon ohjeita sovellettaessa tulkitaan, minkä tyyppinen tulo on kyseessä?
3. Miten lakeja ja verohallinnon ohjeita sovellettaessa tulkitaan, miten pelistriimauksesta saatua tuloa verotetaan nykytilanteessa?

Tutkielmassa kiinnitetään tutkimusongelmien lisäksi myös huomiota muun muassa seuraaviin asioihin: tulon ilmoittaminen veroviranomaiselle, tulon ennakkoperintä ja miten ulkomaiset veroviranomaiset käsittelevät striimaajia. Asiaa on käsitelty ennakkoperintälaki ja rahankeruulaki huomioon ottaen.

Tutkimuskysymyksiä ja ongelmia on lähestytty oikeusdogmaattisesta näkökulmasta sekä oikeusvertailevan näkökulman avulla. Tutkielman lähdemateriaalina on pääsääntöisesti käytetty Suomen verolainsäädäntöä sekä Verohallinnon ja ulkomaisten veroviranomaisten vero-ohjeita.

1.3 Striimauksen ansaintalogiikka

Striimaajalla voi olla useita tulonlähteitä. Tulonlähteet ovat riippuvaisia niin toimintaympäristöstä, liiketoimintamallista, kuin erinäisistä striimaajan ja kolmannen osapuolen välisistä sopimuksista. Striimaajalla on monia mahdollisia ansaintamalleja, kuten sopimusperusteinen tai sponsoriperusteinen ansaintamalli. Digitaaliselle liiketoiminnalle tyypilliset ansaintamallit, kuten mainosrahoitteinen- tai tilaajaperusteinen ansaintamalli, ovat myös striimaukselle tyypillisiä ansaintamalleja⁵.

Pääsääntöisesti kaikille striimaajille perustuloa ovat katsojien antamat lahjoitukset. Lahjoituksia on helpoin ajatella tipin tai juomarahan tapaisina. Ne ovat suoratoistajaa katsovien antamia vapaaehtoisuuteen perustuvia suorituksia. Lähettäjä voi kerätä lahjoituksia suoraan omalle pankkitililleen tai kolmannen osapuolen kuten PayPal- tai Patreon- palvelun kautta. Lähtökohtaisesti lahjoituksia ei pidä ajatella perintö- ja

⁵ Jaakola 2015, s.20

lahjaverolain alaisina rahallisina lahjoina, sillä lahjoitukset eivät ole luonteeltaan vastikkeettomia, vaan pikemminkin kiitosta hyvästä viihdykkeestä.

Lisäksi striimaaja voi suoratoistopalvelun ehdoin esittää mainoksia omissa lähetyksissään ja saada osan mainostuloista itselleen. Esimerkiksi suoratoistopalvelu Twitch tarjoaa, tietyin edellytyksin, sivustollaan striimaaville niin kutsuttuja affiliate -tai partnership -sopimuskumppanuuksia, joiden myötä mainosrahoitteinen ansaintamalli avautuu striimaajalle. Edellä mainittujen sopimuskumppanuuksien myötä striimaaja saa myös käyttöön kanavallensa tilaajamalliin perustuvan ansaintamallin, jossa katsojat voivat vapaaehtoisuuteen perustuen tilata kanavan kuukausiperusteisella maksulla. Osuus maksusta siirtyy striimaajalle.⁶

Striimaaja voi edellä mainittujen sopimussuhteiden lisäksi olla sopimussuhteessa mm. sponsoriorganisaation tai e-urheiluorganisaation kanssa, jolloin näistä sopimussuhteista voi syntyä tuloa. Myös erilaiset peliyhtiöt voivat tarjota striimaajalle rahakasta sopimusta, jonka ehtona on, että striimaaja pelaa peliyhtiön tuottamaa peliä lähetyksessään⁷. Näiden lisäksi striimaaja voi saada tuloja mm. omasta tai sopimussuhdeperusteisesta fanikaupasta, jossa hän myy kauppatavaraa. Tulo voi olla esimerkiksi kokonaan tai prosenttiosuus myydyn tavarann hinnasta. Taidokkaimmat striimaajat voivat myös saada tuloja erilaisista peliturnauspalkkioista.

Striimaaja voi harjoittaa toimintaansa itsenäisenä palveluntarjoajana joko luonnollisena henkilönä, yksityisenä elinkeinonharjoittajana tai oman yrityksensä välityksellä. On myöskin mahdollista, että striimaaja on työsuhteessa esimerkiksi peliorganisaation kanssa, jonka perusteella hänelle maksetaan palkkaa.

⁶ Twitch 2019a

⁷ Needleman 2019

2 STRIIMAUSTULON TULKINNALLISIA ONGELMATILANTEITA JA TULON TYYPIN JAOTTELUA

Ongelmallista striimaajien tulon verotuksessa on se, että se on mahdollista tulkita lakien ja Verohallinnon ohjeiden mukaan eri tyyppisiksi tuloiksi. Niin kuin ansaintalogiikkakin, tulon tyyppi on riippuvainen niin toimintaympäristöstä, kuin liiketoimintamallistakin. Verotuksessa rajanveto tulon tyyppin välillä on tärkeää, sillä maksajan ja saajan velvollisuudet määräytyvät sen mukaan, minkä tyyppisestä tulosta on kyse.

Lähtökohtaisesti voidaan olettaa, että striimaajan saamat tulot ovat ansiotuloa eivätkä pääomatuloa. Pääomatulot on määritelty tuloverolain 32§:ssä tyhjentävästi. Ansiotuloa tuloverolain 61§:n mukaan on kaikki muu tulo kuin pääomatulo.

TVL 32§

Veronalaista pääomatuloa on, siten kuin siitä jäljempänä tarkemmin säädetään, omaisuuden tuotto, omaisuuden luovutuksesta saatu voitto ja muu sellainen tulo, jota varallisuuden voidaan katsoa kerryttäneen. Pääomatuloa on muun ohessa korkotulo, osinkotulo siten kuin 33 a–33 d §:ssä säädetään, vuokratulo, voitto-osuus, henkivakuutuksen tuotto, kapitalisaatiosopimuksen tuotto, metsätalouden pääomatulo, maa-aineksista saadut tulot, luovutusvoitto ja osakesäästötililtä nostettu tuotto. Pääomatuloa on myös jaettavan yritystulon, yhtymän osakkaan tulo-osuuden sekä porotalouden tulon pääomatulo-osuus.

TVL 61§

Ansiotuloa on muu tulo kuin 2 luvussa tarkoitettu pääomatulo. Veronalaista ansiotuloa on muun ohessa työsuhteen perusteella saatu palkka ja siihen rinnastettava tulo, eläke sekä tällaisen tulon sijaan saatu etuus tai korvaus.

Ansiotuloa on kuitenkin montaa eri tyyppiä. Seuraavaksi on käsitelty mahdollisia eri tilanteita ja tulon tyyppejä, jotka soveltuvat striimaajan ansiotuloihin.

2.1 Palkkatuloa

Verotuksessa palkan määritelmään sovelletaan ennakkoperintälain 13§:n 1 momenttia. Verohallinnon ohje palkasta ja työkorvauksesta verotuksessa määrittelee palkan samoin, kuin ennakkoperintälaki. Ennakkoperintälaissa palkka määritellään seuraavasti:

EPL 13.1§ Palkalla tarkoitetaan:

- 1) kaikenlaatuista palkkaa, palkkiota, etuutta ja korvausta, joka saadaan työtai virkasuhteessa;
- 2) kokouspalkkiota, henkilökohtaista luento- ja esitelmäpalkkiota, hallintoelimen jäsenyydestä saatua palkkiota, toimitusjohtajan palkkiota, avoimen yhtiön ja kommandiittiyhtiön yhtiömiehen nostamaa palkkaa sekä luottamustoimesta saatua korvausta.

Palkaksi on ennakkoperintälaissa siis kattavasti määritelty kaikenlaatuinen työ- ja virkasuhteessa saatu palkka, palkkio, etuus ja korvaus. Työsuhteen käsitettä ei määritellä ennakkoperintälaissa. Ennakkoperintälain esitöissä (HE 126/1994 vp) todetaan, että työsuhteen käsite on itsenäinen vero-oikeudellinen käsite⁸. Verohallinto arvioi työsuhteen käsitettä mm. seuraavien tunnusmerkkien kautta⁹: Työsopimus ja työn suorittamisen henkilökohtaisuus sekä kenen lukuun työ tehdään.

Palkkaa maksetaan työsuhteessa ja striimaaja ei ole lähtökohtaisesti koskaan työsuhteessa katsojiinsa. Striimaaja on useimmiten itsenäinen toimija, jolle katsojat vapaaehtoisesti maksavat vastikkeena saamastaan viihdytyksestä. Voidaan siis todeta, että tällaisessa tilanteessa striimaajan saama tulo ei ole palkkaa, josta toimittaa EPL 9§ mukainen ennakonpidätys. Striimaajan ollessa työsuhteessa, esimerkiksi urheiluorganisaation

⁸ Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi ennakkoperintälain ja arvonlisäverolain 1§:n muuttamisesta

⁹ Verohallinnon ohje ”Palkka ja työkorvaus verotuksessa”, Diaarinumero VH/3003/00.01.00/2018, kohta 5.

kanssa, ja työsuhteen tunnusmerkkien täytyessä, ei ole epäselvää, onko striimaajan työsuhteen perusteella maksetut tulot palkkaa. Useimmiten tilanne on kuitenkin eri.

Striimaajan ollessa sopimussuhteessa¹⁰ suoratoisto-organisaation kanssa osapuolien välille muodostuvan työsuhteen merkitystä voidaan arvioida edellä mainituin kriteerein. Verotuksessa suoritusta pidetään aina palkkana, jos osapuolet ovat solmineet työsopimuksen. Toisin sanoen, mikäli kokonaisarvioinnin lopputuloksena sopimussuhde tulkitaan työsuhteeksi, pidetään työstä maksettavaa korvausta palkkana. Työsuhteen muodostuminen ei edellytä kirjallista sopimusta, mutta se on aina työntekijän ja -antajan välinen henkilökohtainen sopimus. Tämä tarkoittaa, että työntekijä on henkilökohtaisesti velvollinen hoitamaan sovitut työtehtävät. Lisäksi työsuhteessa työn taloudelliset hyödyt kuuluvat ensisijaisesti työnantajalle, joka maksaa työntekijälle korvausta palkkana.¹¹

Edellä mainitun perusteella striimaajan ja suoratoistopalvelun välillä on hankalaa katsoa muodostuvan työsuhdetta. Striimaajalle tyypillistä on, että hän saa itse nauttia työnsä taloudellisesta tuloksesta, sekä omaa valinnanvapauden siitä käyttäkö esimerkiksi apulaisia suoratoistolähetysissä¹². Mainittujen kriteerien perusteella on kuitenkin mahdollista katsoa, että sopimussuhde suoratoistopalvelun kanssa lukeutuu toimeksiantosopimukseksi.¹³

2.2 Työkorvausta

Verotuksessa työkorvauksen määritelmään sovelletaan ennakkoperintälain 25§:n 1 momentin 1 kohtaa. Verohallinnon ohje palkasta ja työkorvauksesta määrittelee työkorvauksen samoin kuin edellä mainittu kohta. Ennakkoperintälaki määrittelee työkorvauksen seuraavasti:

¹⁰ Ks. Kappale 1.2

¹¹ Verohallinnon ohje ”Palkka ja työkorvaus verotuksessa” Diaarinumero VH/3003/00.01.00/2018, kohdat 5.1.2, 5.2 ja 5.3.1

¹² Vertaa esim. KKO 2009:65 ja KHO 1998:62

¹³ Ks. Kappale 2.2

EPL 25.1§ 1 kohta

Suorituksen maksajan on toimitettava ennakonpidätys, jos saajaa ei ole merkitty ennakoperintärekisteriin: 1) työstä, tehtävästä tai palveluksesta muuna kuin palkkana maksettavasta korvauksesta (työkorvaus);

Ennakoperintälain 25 §:n 1 momentin 1 kohdan perusteella työkorvausta on siis työstä, tehtävästä tai palveluksesta muuna kuin palkkana saatu korvaus. Verohallinnon ohje palkasta ja työkorvauksesta verotuksessa täydentää asiaa seuraavasti¹⁴:

Työkorvauksen saajan verotusta toimitettaessa työkorvaus on pääsääntöisesti saajansa elinkeinotoiminnan tuloa. Jos työkorvauksen saajan ansiotoiminta on hyvin pienimuotoista, työkorvaus on saajansa henkilökohtaista ansiotuloa. Tällöin on kyse yleensä yksittäisistä ja satunnaisista työsuorituksista, joiden tekijä ei harjoita yritystoimintaa, mutta ei ole myöskään työsuhteessa työn teettäjään. Esimerkiksi, jos työsuhteessa oleva juristi laatii naapurilleen perukirjan tai laskentatoimen opettaja hoitaa shakkikerhon kirjanpidon, tällaisesta työstä tekijälle maksettu korvaus on kyseisen henkilön ansiotulona verotettavaa työkorvausta.

Työtä, tehtäviä ja palveluksia tehdään joko työsuhteessa tai muussa sopimussuhteessa. Muusta sopimussuhteesta kuin työsuhteesta käytetään Verohallinnon edellä mainitussa ohjeessa nimitystä toimeksiantosuhte. Toimeksiantosuhteen käsitettä ei määritellä ennakoperintälaisissa. Ennakoperintälain esitöiden (HE 126/1994 vp) mukaan työsuhteen ja toimeksiantosuhteen rajanvetoa tehtäessä ratkaisevaa on osapuolten välisen sopimuksen sisältö ja tarkoitus¹⁵. Osapuolten on mahdollista sopia työsuhteen muodostumisesta, jolloin työstä maksettu korvaus on verotuksessa palkkaa.

Edellä mainitun perusteella voidaan päätellä, että muuta korvausta kuin palkkaa, eli työkorvausta, maksaessa osapuolten välille muodostuu toimeksiantosuhte. Verohallinnon ohjeen mukaan striimaajaan voisi soveltua ansiotulona verotettava

¹⁴ Verohallinnon ohje ”Palkka ja työkorvaus verotuksessa”, Diaarinumero VH/3003/00.01.00/2018

¹⁵ Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi ennakoperintälain ja arvonlisäverolain 1§:n muuttamisesta

työkorvaus. On kuitenkin hyvin epätodennäköistä, että striimaaja on koskaan toimeksiantosuhteessa katsojiinsa. Striimaajan ja suoratoistopalvelun tai striimaajan ja peliyhtiön¹⁶ välille toimeksiantosuhde on mahdollista muodostua. Esimerkiksi suoratoistopalvelu Twitchin yksi edellytys affiliate- sopimuskumppaniohjelmaan pääsemiseksi on, että striimaaja lähettää vähintään 500 minuuttia 30 päivän aikana¹⁷. Toimeksiantosuhteen tunnuspiirteiksi voidaan katsoa myös työn valvonnan puute, työaikojen ja työskentelytapojen valinnanvapaus, vastuu työn lopputuloksesta sekä se, että työn tekemisen taloudellinen hyöty tulee välittömästi toimeksisaajan itsensä lukuun ja että toimeksisaaja on itse vastuussa oman toimintansa ja työtilojensa järjestämisestä¹⁸. Nämä piirteet ovat kaikki tyypillisiä striimaajalle.

Näin ollen on siis mahdollista katsoa, että Striimaajalle mm. Twitchin affiliate-sopimuskumppaniohjelman perusteella maksetut mainos- ja tilaajatulot tai striimaajan ja peliyhtiön välisen sopimuksen perusteella maksetut tulot olisivat EPL 25§:ssä mainittua työkorvausta. Mitä todennäköisimmin Striimaaja ei ole ennakkoperintärekisterissä, jolloin suoratoistopalvelun olisi toimitettava EPL 25§ mukainen ennakonpidätys työkorvauksen alaisista maksuista¹⁹.

2.3 Muu tulonhankkimistoiminta

Työkorvauksen lisäksi toinen mahdollinen tilanne, miten striimaajan ansaitsemat tulot olisi mahdollista käsitellä verotuksessa olisi rinnastaa niitä mm. tarjoilijoiden saamiksi tippirahoiksi. Verolainsäädännön kielletyllä kyse on vapaaehtoisista palvelurahoista.

Verohallinnon ohje palvelurahojen verotuksesta (Diaarinumero 1614/345/2007) määrittelee vapaaehtoiset palvelurahat seuraavasti²⁰:

¹⁶ Esim. Sopimus tietyn pelin pelaamisesta korvausta vastaan striimaajan lähetyksessä tiettyinä kellonaikoina.

¹⁷ Twitch, 2019b

¹⁸ Nevalainen 2018, s. 53

¹⁹ Huom. Ulkomaisen yrityksen on toimitettava ennakonpidätys vain, jos sillä on kiinteä toimipaikka Suomessa.

²⁰ Verohallinnon ohje ”Palvelurahojen verotus”, Diaarinumero 1614/345/2007)

Kiitokseksi hyvästä palvelusta ravintola- tai hotelli asiakas saattaa maksaa häntä palvelleelle henkilölle vapaaehtoisen palvelurahan, jota puhekielessä kutsutaan tavanomaisesti tipiksi.

Vapaaehtoinen palveluraha on saajansa veronalaista ansiotuloa, joka hänen tulee ilmoittaa verohallinnolle esitäytetyllä veroilmoituksella.

Vapaaehtoisen palvelurahan maksaja on asiakas. Hänellä ei ole maksutilanteessa ennakonpidätysvelvollisuutta. Vapaaehtoinen palveluraha on enakkoperintäasetuksen 19 §:ssä mainittua muun tulonhankkimistoiminnan tuloa ja sen enakkoperintä toteutetaan enakkoperintälain 23 §:n mukaan ennakonkantona.

Maksutapa ei muuta tulon luonnetta. Näin ollen työnantaja ei ole velvollinen toimittamaan vapaaehtoisista palvelurahoista ennakonpidätystä, vaikka työnantaja edellä kuvatulla tavalla välittäisikin nämä palvelurahat palveluhenkilöstölle.

Edellä mainittu määritelmä on mahdollista katsoa soveltuvan striimaajan saamiin vapaaehtoisuuteen perustuviin lahjoitus- ja tilaajatuloihin. Katsojat tilaavat maksua vastaan striimaajan kanavan ja antavat lahjoituksia kiitoksena viihdykkeestä. Maksutapa ei muuta tulon luonnetta, joten myös kolmannen osapuolen kautta kerätyt tulot olisi mahdollista katsoa vapaaehtoisiksi palvelurahoiksi. Ennakoperintäasetuksen 19§ mukaisesti palvelurahat katsotaan muun tulonhankkimistoiminnan tuloksi.

2.4 Muut tilanteet

2.4.1 Maksullisen palvelun myynti

Mikään tilanne tai laki ei estä, etteikö striimaaja voi olla eräänlaisen ”viihdepalvelun” myyjä. Maksullisia palveluita striimaaja voisi myydä esimerkiksi suullisina kiitoksina lähetyksessä, tai kiitoskirjeenä²¹. Edellä mainittu tulo on siis palvelun myynnistä saatua tuloa. Jos ihmiset saavat rahoilleen vastinetta, kyseessä on normaali kaupanteko, joka on

²¹ Kari, 2019

arvonlisäverollista liiketoimintaa arvonlisäverolain 1.1§ 1 kohdan mukaan. Tällöin arvonlisäverolain 161§ nojalla striimaajan tulee ilmoittautua vähintään yksityiseksi elinkeinonharjoittajaksi (”toiminimi”). Vähäisestä, alle 10 000 euron vuotuisesta, liiketoiminnasta striimaaja ei ole arvonlisäverovelvollinen.

Palveluiden myynti on striimaajalle veronalaista elinkeinotoiminnan tuloa tässä tapauksessa lain elinkeinotulon verotuksesta 5§ mukaan, joka taas verotetaan jaettavana yritystulona tuloverolain 30§ ja 38§ mukaan. Elinkeinoiminnan tuottaman tulon perusteella ennakonperintä toimitetaan ennakonkantona EPL 23§ mukaan. Lisäksi jos striimaajaa tai hänen yritystään ei ole rekisteröity ennakonperintärekisteriin, on asiakkaan toimitettava EPL 25§ mukaisesti ennakonpidätys palvelusta maksamastaan työkorvauksesta.²²

2.4.2 Sponsori- ja mainostulot

Sponsori- ja mainostulot ovat sponsori sekä mainossopimusten myötä maksettavia tuloja. Sponsorisopimuksella tarkoitetaan yhteistyösopimusta, jonka striimaaja tekee jonkin yrityksen tai tahon kanssa. Sponsorointi on kaksisuuntaista siten, että sopimussuhteen ansiosta kumpikin osapuoli hyötyy yhteistyöstä. Yritys voi maksaa striimaajalle korvausta esimerkiksi siitä, että striimaaja käyttää tai näyttää yrityksen tuotteita suoratoistolähetysissään tai mainostaa yritystä esimerkiksi lähetyksessä tai sosiaalisessa mediassa näkyvästi (esim. yrityksen logo) tai jakaa katsojille palkinnoksi esimerkiksi yrityksen lahjakortteja²³. Sponsorointisopimus tuo täten yritykselle näkyvyyttä. Sponsori lähtökohtaisesti haluaa vastinetta suoritukselleen, joten hänen ei oleteta toimivan lahjoitustarkoituksessa.

Suoratoistosivustot kuten Twitch tai Mixer näyttävät sivustoillaan mainoksia eri striimaajien lähetyksissä. Mainossopimuksella striimaaja sopii suoratoistopalvelun kanssa hänen omalla kanavallaan näkyvien ja esitettyjen mainosten monetisoinnista ja mainosten hallinnasta. Sopimuksen ehto voi olla esimerkiksi, että striimaaja saa tietyn

²² Huom. EPL 9§ mukaan luonnollinen henkilö tai kuolinpesä (kotitalous) ei ole velvollinen toimittamaan ennakonpidätystä, jollei suorituksen määrä ylitä ennakonperintäasetuksen 13§ mukaista 1500 euron rajaa.

²³ Lyyra, 2019

kiinteän rahasumman per mainos tai prosenttiosuuden suoratoistopalvelun saamasta mainostulosta. Striimaaja voi sopia myös muiden tahojen ja organisaatioiden kanssa sopimuksen mainostamisesta.

Striimaajan saamat sponsori- sekä mainostulot on mahdollista katsoa muun tulonhankkimistoiminnan tuloksi. Verohallinnon ylläpitämällä verokampus.fi – nettisivustolla on käsitelty tilanne, jonka mukaan vastaavia sponsori- sekä mainostuloja ansainneen henkilön tuli ilmoittaa tulot muina ansiotuloina, tulonhankkimistoimintana.²⁴

Mainos- ja sponsoritulojen verotukseen ja luokitteluun voidaan hakea myös mallinnusta ammattiurheilijoiden verotuksesta, jossa sponsorisopimukset ja niiden perusteella saadut tulot ovat yleisiä. Verohallinnon ohje urheilusta saatujen tulojen verotuksesta (Diaarinumero VH/1384/00.01/2019) mainitsee ohjeessa muista kuin urheilijan statukseen liittyvistä sponsorituloista²⁵.

”Muuhun kuin urheilijan statukseen liittyvät mainos- ja sponsoritulot eivät ole urheilijan palkkiota, vaan sopimussuhteesta riippuen joko palkkaa, työkorvausta tai muuta ansiotuloa.”

On mahdollista, että striimaajan saamiin sponsori- ja mainostuloihin sovelletaan urheilijaan sovellettavaa verotusta, jolloin ne luokiteltaisiin urheilutoiminnan tuloiksi, joka on veronalaista ansiotuloa TVL 29§:n ja TVL 10.1§:n kohdan 4b mukaisesti. Edellä mainitun perusteella voidaan kuitenkin tulkita, että striimaajien saamat sponsori- ja mainostulot ovat luonteeltaan kohdan 2.3 muuta tulonhankkimistoiminnan tuloa tai kohdan 2.2 mukaista työkorvausta *riippuen sopimusten laadusta ja luonteesta*.

2.5 Harrastustoiminta

Mitä suuremmalla todennäköisyydellä suurin osa suoratoistosivustoilla striimaavista katsotaan kuuluvan harrastustoimintaa harjoittaviksi. Rajanveto harrastustoiminnan ja tulonhankkimistoiminnan välillä tehdään kokonaisarvioimalla tapauskohtaisesti. Harrastustoiminnalle tyypillistä on mm. vakaan tulonhankkimistarkoituksen

²⁴ Verohallinto, 2019c

²⁵ Verohallinnon ohje ”Urheilusta saatujen tulojen verotus”, Diaarinumero VH/1384/00.01.00/2019, kohta 3.3.3

puuttuminen, pienimuotoisuus, satunnaisuus ja toissijaisuus. Myös ammattimainen tai laadullisesti korkea toiminta voidaan katsoa harrastustoiminnaksi.²⁶

Ero harrastustoiminnan ja tulonhankkimistoiminnan välillä on tappioiden vähentämisessä; harrastustoiminnan tappioita katsotaan vähennyskelpoiseksi vain tulojen verran. Tappiota ei myöskään vahvisteta. Harrastustoiminnan tulo on ansio- tai pääomatuloa riippuen tulon tyypistä.²⁷

2.6 Yritystoiminta

Viimeisin käsiteltävä tulon tyyppi on striimaajan saama elinkeinotoiminnan tulo. Yhä useampi, ja etenkin suosiotaan kasvattava, striimaaja siirtyy harjoittamaan toimintaa rekisteröidyn yritystoiminnan muodossa.²⁸ Tällöin striimaajan saamat eri tulot, kuten lahjoitus- ja mainostulot ovat yrityksen veronalaista elinkeinotuloa EVL 4§ ja 5§ mukaan.

Striimaajalla on valinnanvaraa, minkä yritysmuodon nimissä toimintaa harjoittaa. Eri yhtiömuodot tarjoavat eri mahdollisuuksia tulon tyyppeihin. Esimerkiksi osakeyhtiömuotoisen yritystoiminnan seurauksena striimaajan on mahdollista nostaa palkan ohessa osinkoja, jotka ovat TVL 33a§ ja 33b§ mukaista pääomatuloa ja/tai ansiotuloa. Osinkotulosta toimitetaan ennakonpidätys enakkoperintäasetuksen 15.1§ 3 ja 4 kohdan mukaisesti. Osakeyhtiömuotoisessa toiminnassa striimaajan tulee ottaa myös huomioon nykyinen yhteisöverokanta 20%.

Toinen esimerkki on harjoittaa toimintaa yksityisenä elinkeinonharjoittajana, jolloin toiminimen elinkeinotulos verotetaan jaettavana yritystulona ansio- ja pääomatulo-osuuksiin tuloverolain 30§ ja 38§ mukaan. Elinkeinotoiminnan tuottaman tulon perusteella ennakonperintä toimitetaan ennakonkantona EPL 23§ mukaan.

Yritystoiminnassa lähtökohtaisesti striimaajan tuloista esimerkiksi mainos- ja sponsoritulot on mahdollista lukea työkorvaukseksi sopimussuhteen laadusta ja

²⁶ Verohallinnon ohje ”Yritystoiminta, tulonhankkimistoiminta ja harrastustoiminta henkilöverotuksessa”, Diaarinumero VH/417/00.01.00/2019

²⁷ Verohallinnon ohje ”Yritystoiminta, tulonhankkimistoiminta ja harrastustoiminta henkilöverotuksessa”, Diaarinumero VH/417/00.01.00/2019

²⁸ Suomen Yrittäjät. 2019

luonteesta riippuen²⁹. Työkorvaukset ovat myös lähtökohtaisesti saajansa elinkeinotoiminnan tuloa³⁰. Tällöin ennakoperintälain 25§ 1 kohdan mukaisesti suorituksen maksajan on toimitettava ennakonpidätys³¹, jos suorituksen saajaa ei ole merkitty Verohallinnon ylläpitämään ennakoperintärekisteriin³². Ennakonpidätys on toimitettava huolimatta siitä, että tulot ovat striimaajalle elinkeinotoiminnan tuloa ja EPL 23§ mukaan ja elinkeinotoiminnan tuloksesta toimitetaan ennakoperintä ennakonkantona.

²⁹ Ks. Kohta 2.4.2

³⁰ Ks. Kohta 2.2

³¹ Huom. EPL 9§ mukaan luonnollinen henkilö tai kuolinpesä (kotitalous) ei ole velvollinen toimittamaan ennakonpidätystä, jollei suorituksen määrä ylitä ennakoperintäasetuksen 13§ mukaista 1500 euron rajaa.

³² Verohallinto merkitsee hakemuksesta ennakoperintärekisteriin sen, joka harjoittaa tai todennäköisesti ryhtyy harjoittamaan elinkeinotoimintaa, maataloutta tai muuta tulonhankkimistoimintaa, josta saatua suoritusta ei ole pidettävä palkkana eikä urheilijan palkkiona (EPL 25§)

3 VEROTUSKÄYTÄNTÖ ULKOMAILLA

Livestriimaus on globaali ilmiö ja sen verottaminen ei ole ainoastaan kysymys, joka on herännyt Suomessa. Monet maailman eri valtiot soveltavat erinäisiä vero-ohjeita ja lakeja striimaajiin. Esimerkiksi Yhdysvaltojen veroviranomainen Internal revenue service, myöh. IRS, soveltaa yhdysvaltalaisiin striimaajiin itsenäisten ammatinharjoittajien (*independent contractor*³³, *self-employed*) verotusta³⁴. Myös Yhdistyneiden kuningaskuntien veroviranomainen HMRC, Her Majesty Revenue and Customs, soveltaa striimaajiin itsenäisten ammatinharjoittajien verotusta (*self-employed, self-assessment*)³⁵.

3.1 Yhdysvallat

Internal revenue service määrittelee striimaajat samaan kategoriaan, kuin itsenäiset ammatinharjoittajat (*independent contractor*)³⁶. Veroviranomaisen mukaan tärkeintä määrittelyssä ja yleinen sääntö itsenäisen ammatinharjoittajan määrittelylle on se, että jos suorituksen maksajan on mahdollista kontrolloida työn lopputulosta, mutta ei sitä mitä tai miten se tulee tehtyä, niin on kyse itsenäisestä ammatinharjoittajasta. Toisin sanoen, jos henkilölle maksetaan suorituksen, esimerkiksi tuotteen tai palvelun, tarjoamisesta, mutta suorituksen maksajalla on vain päätäntävaltaa lopputulokseen, on hän itsenäinen ammatinharjoittaja. Olennaista asiassa on nimenomaan rajanveto työn kontrolloinnissa ja valvonnassa (kenen nimiin työtä teet ja miten teet työn). Henkilö ei ole itsenäinen ammatinharjoittaja, jos hänen työtänsä voidaan kontrolloida työnantajan tai vastaavan toimesta.

³³ IRS listaa esimerkkinä itsenäisistä ammatinharjoittajista henkilöt kuten esimerkiksi lääkärit, hammaslääkärit, eläinlääkärit, kirjanpitäjät, urakoitsijat ja aliurakoitsijat sekä huutokauppiat, jotka harjoittavat ammattiaan itsenäisesti.

³⁴ Internal Revenue Service "Self Employed Individuals Tax Center" vero-ohje ja "Independent Contractor Defined" vero-ohje

³⁵ HMRC "Working for yourself" vero-ohje

³⁶ Independent contractor sanan tarkka suomennos lienee muodostuvan "itsenäinen urakoitsija" sanaksi, mutta asiayhteydessä on varsin todennäköistä ja suotavaa, että lähin vastine suomalaisesta verolainsäädännöstä ja -terminologiasta on itsenäinen ammatinharjoittaja.

Itsenäisten ammatinharjoittajien verotus soveltuu huolimatta yritysraakenteesta. Toisin sanoen itsenäinen ammatinharjoittaja voi olla rekisteröimättömän liiketoiminnan harjoittaja tai rekisteröidyn rajavastuuyhtiön nimissä toimintaa harjoittava.³⁷ Kuten edellä mainittu, olennaista on vain se, että työ määritellään itsenäisen ammatinharjoittamisen kategoriaan, työn kontrollointia katsomalla.

Itsenäisiä ammatinharjoittajia Yhdysvalloissa verotetaan itsenäisille ammatinharjoittajille muodostetun ”Self-Employed tax” – veron kautta, joka on ikään kuin itsenäisten ammatinharjoittajien oma elinkeinotoiminnan vero³⁸. Veron tarkoitus on kattaa sosiaaliturvamaksut ja USA:n valtiollisen terveydenhoito- ja sairausvakuutusohjelma Medicare:n maksut. Näiden lisäksi henkilö joutuu maksamaan voitollisesta ammatinharjoituksesta ansiotuloveroa.

Vaikka IRS listaa lukuisia eri tulon tyyppejä³⁹, on verotuksellisista eroista johtuen tulon tyyppin vaikutus erilainen kuin Suomessa. Tulon tyyppin vaikutus on siis tässä tapauksessa selkeämpi; rajanveto tehdään palkkatulon ja kaiken muun välille, kunhan toiminta on itsenäisen ammatinharjoittamisen raameissa. Lukuun ottamatta palkkatuloja työsuhteessa, striimaustoimintaa verotetaan itsenäisen ammatinharjoittajan verotusta soveltaen.

3.2 Yhdistyneet kuningaskunnat

Kuten Yhdysvalloissa, myös Yhdistyneiden kuningaskuntien veroviranomainen, HMRC, luokittelee striimaajat itsenäisten ammatinharjoittajien (self-employed) kategoriaan. Veroviranomaisen luettelemat tunnuspiirteet itsenäiselle ammatinharjoittamiselle jakavat monia samoja tunnusmerkkejä IRS:n määritelmän kanssa sekä myös suomalaisessa oikeuskäytännössä ymmärretyn toimeksiantosuhteen kanssa. Piirteitä on esimerkiksi seuraavat: vastuu liiketoiminnan ylläpidosta ja sen

³⁷ Internal revenue service ”Independent Contractor Defined” vero-ohje ja ”Sole proprietorships” vero-ohje

³⁸ Internal revenue service ”Self-Employment Tax” vero-ohje

³⁹ Internal revenue service ”Types of Income” vero-ohje

riskeistä, työaikojen ja työskentelytapojen valinnanvapaus, vastuu työn lopputuloksesta sekä vastuu oman toimintansa ja työtilojensa järjestämisestä.⁴⁰

Veroviranomaisen mukaan striimaajan tulee vähintään rekisteröityä toiminimeksi (sole trader) harjoittaessaan toimintaa, joka ylittää 1000 £ vuosittaiset tulot⁴¹. Striimaajan tulee myös ylläpitää kirjanpitoa toiminnastaan⁴². Itsenäinen ammatinharjoittaja maksaa veroa toiminnastaan ennakonkantomaa nk. ”Self Assessment” menettelyn kautta, jolloin verovelvollinen on itse vastuussa tuloveron ja sosiaaliturvamaksujen tilittämisestä veroviranomaiselle. Toiminnasta striimaaja maksaa veroa yhdistyneiden kuningaskuntien tuloveroasteikon mukaan.⁴³

Rajanveto tulon tyyppien välillä on huomattavasti erilaisempi kuin Yhdysvalloissa. HMRC ei tee tiukkaa linjaa itsenäisen ammatinharjoittamisen ja muun toiminnan välillä, vaikka listaakin tunnusmerkit ammatinharjoittamisesta. Tulon tyyppien verotuksellinen merkitys ja vaikutus heijastuu myös eri tavalla. Kuten Suomessa, se näkyy pikemminkin osapuolten velvollisuuksissa, kun taas Yhdysvalloissa itsenäisille ammatinharjoittajille on kokonaan oma veronsa.

⁴⁰ HMRC ”Working for yourself” vero-ohje

⁴¹ HMRC ”Set up as a sole trader” vero-ohje

⁴² HMRC ”Business records if you’re self-employed”

⁴³ HMRC ”Self Assessment tax returns” ja ”Income Tax rates and Personal Allowances” vero-ohjeet

4 VEROTUSMENETTELY

Striimaamisen rahalliseen tukemiseen liittyy monia haasteita, niin verotuksen ja ennakkoperinnän kanssa, kuin rahankeräyslain kanssa. Tuloverotuksessa lähtökohtana oleva laaja tulokäsite tarkoittaa, että kaikki verovelvollisen saamat rahanarvoiset etuudet sekä suoritukset ovat veronalaista tuloa, ellei laissa toisin mainita. Tuloverolain 29§ mainitun ja tuloverotukseen olennaisesti liittyvän symmetriaperiaatteen mukaisesti verovelvollinen saa vähentää tulon hankintaan liittyvät kustannukset^{44, 45}

Striimaaminen ja muut nykymuotoiset digitaaliset liiketoimintamallit, kuten esimerkiksi vertaistalouteen perustuvat mallit⁴⁶, tuovat mukanaan haasteita, liittyen niiden ympärillä olevaan verotukselliseen ympäristöön⁴⁷. Esimerkiksi vertaistaloudessa tulojen seuraamisen ja ilmoittamisen hallinnollisen taakan keventämiseksi on ehdotettu, että alustat ilmoittaisivat verotuksen toimittamista koskevat tarpeelliset tiedot suoraan Verohallinnolle.⁴⁸

4.1 Rahankeräyslaki

Rahankeräyslaki ja rahankeruu on yksi esille nousevista ongelmista striimaamisen kaltaisen liiketoiminnan kanssa. Rahankeräyslaki 255/2006 määrittelee rahankeräyksen seuraavanlaisesti:

Rahankeräyslaki 3§

Rahankeräyksellä tarkoitetaan toimintaa, jossa yleisöön vetoamalla kerätään vastikkeetta rahaa.

Rahankeräyslupaviranomainen, poliisi, määrittelee rahankeräystä täydentävästi⁴⁹

⁴⁴ Nk. luonnolliset vähennykset

⁴⁵ Ks. myös Rabinä – Myrsky – Myllymäki 2019, s. 79, 86

⁴⁶ Esim. Airbnb

⁴⁷ Ks. esim. Nieminen – Nykänen 2018, s. 29

⁴⁸ Harmaala ym. 2017, s. 124

⁴⁹ Suomen Poliisi, 2019

”Rahankeräys on toimintaa, jossa vedotaan yleisöön rahalahjoitusten saamiseksi. Rahankeräyksessä lahjoittajille ei anneta vastiketta. Rahankeräyksen järjestäminen on luvanvaraista. Rahankeräyslupa voidaan myöntää yleishyödyllistä toimintaa harjoittavalle yhteisölle tai säätiölle yleishyödyllisen toiminnan rahoittamiseksi.”

Rahankeräyslupa myönnetään vain rahankeräyslain 4§ mukaisen yleishyödyllisen toiminnan⁵⁰ rahoittamiseksi. Tämä tarkoittaa, että voiton tuottamiseen tai henkilökohtaisen hyödyn tavoittamiseen rahankeräyslupaa ei myönnetä.

Kuten aiemmin todettu, striimaamisen yksi ansaintamalleista ovat katsojien lähettäjälle antamat vapaaehtoisuuteen perustuvat lahjoitukset⁵¹. Striimaajan voidaan myös olettaa tavoittelevan voittoa. Lahjoitukset päätyvät striimaajalle lähetyksessä olevan lahjoituslinkin välityksellä.

Lähtökohtaisesti rahan pyytäminen julkisesti edellyttää rahankeräyslupaa. Pelkän tilinumeron ilmoittaminen⁵², voidaan tulkita rahankeräykseksi.⁵³ Haasteena striimaajalle on se, että lahjoituslinkin ilmoittaminen tai ohjeistaminen lahjoittamiseen voidaan tulkita luvattomaksi rahankeräykseksi. Luvaton rahankeräys tarkoittaa rahankeräysrikosta.

Sovelтуuko rahankeräyslaki striimaamiseen? Rahankeräyslain soveltumista striimaajiin ja pelistriimeihin voidaan arvioida esimerkiksi vertaamalla suoratoistajaa katusoittajaan. Katusoitto ja striimaus jakavat samoja piirteitä, kuten vapaaehtoisuuteen perustuva maksu ja viihdyttäminen. Sisäasiainministeriön julkaisu 31/2010 toteaa, että katusoitto ei ole luvanvaraista toimintaa.⁵⁴ Tämä tarkoittaa, että katusoittoa ei pidetä rahankeräyksenä. Keskeistä asiassa sisäasiainministeriön työryhmän mukaan on nimenomaan vapaaehtoisuuteen maksuun perustuva elannon hankkiminen, piirre joka on yhteistä striimaukselle ja katusoittamiselle. Näin ollen on mahdollista katsoa, että striimaus ei ole rahankeräyslain alaista toimintaa.

⁵⁰ Rahankeräyslain 4 §:n mukaan yleishyödyllinen toiminta tarkoittaa ”yleistä sosiaalista, sivistyksellistä tai aatteellista tarkoitusta varten taikka muuta yleistä kansalaistoimintaa”

⁵¹ Ks. Kohta 1.2

⁵² Vrt. Lahjoituslinkin ilmoittaminen, joka on tyypillinen tapa striimaamisessa.

⁵³ Ks. KHO:2008:64

⁵⁴ Sisäasiainministeriö, s.6, 2010.

4.2 Tulotietojen ilmoittaminen

Verotusmenettelylain 7§ mukaan verovelvollisen on verotusta varten ilmoitettava Verohallinnolle kaikki veronalaiset tulonsa. Striimaaminen, kuten varmasti monet muutkin nykymuotoiset ja uudet ansaintamallit, on alueena hyvin herkkä verovälttelylle ja veropetoksille. Yksityishenkilöiden välisessä kaupankäynnissä, esimerkiksi striimaajan ja lähetyksen katsojan, tuloihin ei verotusmenettelylain mukaan liity kolmannen osapuolen eli striimauspalvelun ennakonpidätys ja ilmoittamisvelvollisuutta.⁵⁵ Ongelma liittyy olennaisesti tulon ilmoittamiseen. Ilmeinen tapa taklata verovalvonnan ja ilmoittamismenettelyn haasteita olisi nimenomaan asettaa erinäisiä velvoitteita verkkoalustojen ylläpitäjille⁵⁶. Kirjallisuudessa ongelman ratkaisuun on ehdotettu seuraavaa; tulotietojen saaminen suoraan välittäjältä toimisi yhtenä tehokkaimpana ongelmanratkaisukeinona. Verotusmenettelylain 15-18§:ssä säädetään tulotietoja koskevasta sivullisen yleisestä tiedonantovelvollisuudesta.

Suuri osa digitaalisista alustoista arkistoi ja pitää hallussaan valtavasti tietoa toimintansa kehittämiseen. Tieto ulottuu aina käyttäjätiedoista maksu- ja tulotietoihin. Tietojen järjestelmällinen jakaminen Verohallinnon käyttöön muokkaisi alustojen roolin tiedon kerääjistä tiedon välittäjiksi⁵⁷. Samalla vastuu siirtyisi yksityishenkilön harteilta alustalle.

4.2.1 Sivullisen yleinen tiedonantovelvollisuus

Verotusmenettelylain (myöh. VML) 15.1§ mukaan jokaisen on annettava verotusta varten tiedot maksamistaan tai välittämistään rahanarvoisista suorituksista. Tiedot on toimitettava, vaikka suoritus olisi maksettu ennakonpidätystä toimittamatta taikka suoritus olisi maksettu rajoitetusti verovelvolliselle taikka kyseinen tulo olisi verosta vapaa. Ilmoittamisvelvollisuus koskee jokaista, joka on välittänyt tai maksanut suorituksen. Toisin sanoen voidaan päätellä, että striimauspalvelun maksamien suoritusten pitäisi tulla Verohallinnon tietoon.

⁵⁵ Nieminen – Nykänen 2018, s. 29

⁵⁶ Nieminen – Nykänen 2018, s. 30

⁵⁷ Vrt. Esim. Vertaistalous, Harmaala ym. 2017, s. 124

Ilmoittamisvelvollisuus koskee teoriassa myös ulkomaisia toimijoita, mutta käytännössä tietoja voidaan saada vain kotimaisilta toimijoilta.⁵⁸ Ongelmaksi toisin sanoen muodostuu, että raportointitoimenpiteet ei kohdistu ulkomaisiin toimijoihin, joilla ei ole kiinteää toimipaikkaa Suomessa ja jotka eivät ole kirjanpitovelvollisia Suomessa.⁵⁹

Nykyisen toimintaympäristön luonteen ollessa sellainen, jossa kolmanteen osapuoleen ei käytännössä kohdistu raportointi tai ennakonpidätysvelvollisuutta, voisi yhtenä suurimpana kehitysaskelena pitää järjestelmää tai rekisteriä, jossa tulotiedot välittyisivät myös ulkomaisilta toimijoilta. Striimaamisen alustojen ja palveluiden saattaminen yleisen tiedonantovelvollisuuden piiriin merkitsisi automaattista tietojen saantia rahallisista suorituksista. Tämä eliminoisi mm. yksityishenkilön tekemät laskuvirheet ja laskisi ilmoittamatta jätettyjen tulojen määrää. Yksityishenkilön vastuulla olisi pelkästään tulotietojen paikkansapitävyyden tarkistaminen. Striimauksen saattaminen sivullisen yleisen tiedonantovelvollisuuden piiriin olisi myös looginen jatkumo nykyiselle käytännölle ja kehitykselle verotuksessa, sillä jo ennestäänkin merkittävä osa tuloverotuksen ansiotiedoista kerätään kyseisellä tavalla.

Ulkomaisten toimijoiden ollessa ilmoittamisvelvollisuuden ulkopuolella⁶⁰ asettuu verovelvolliset kuitenkin epäsymmetriseen asemaan. Alalla, jossa merkittävin osa kolmansista osapuolista on ulkomaisia toimijoita, vailla raportointivelvollisuutta, tarvittaisiin kansainvälistä sääntelyä esimerkiksi OECD- tai EU tasolla.⁶¹

4.2.2 Sivullisen erityinen tiedonantovelvollisuus

Edellä todettu sivullisen yleinen tiedonantovelvollisuus eroaa erityisestä tiedonantovelvollisuudesta siinä, että sivullisen yleinen tiedonantovelvollisuus koskee laissa säädettyjä tiedonantovelvollisia ilman erillistä pyyntöä. Sivullisen erityisestä tiedonantovelvollisuudesta säädetään VML 19§:ssä.

⁵⁸ Nieminen-Nykänen 2018, s. 29

⁵⁹ Rabinä-Myrsky-Myllymäki 2019, s.135-136

⁶⁰ Jos, ei ole Suomessa verovelvollinen eikä omaa kiinteää toimipaikkaa Suomessa

⁶¹ Vrt. Esim. Työ- ja elinkeinoministeriö: Jakamistalouteen liittyvien kysymysten vaihtoehtoisia ratkaisutapoja – Jakamistaloustyöryhmän loppuraportti 2019, s. 59

VML 19§

Jokaisen on annettava Verohallinnon kehotuksesta nimen, pankkitilin numeron, tilitapahtuman tai muun vastaavan yksilöinnin perusteella tietoja, jotka saattavat olla tarpeen muun verovelvollisen verotusta tai muutoksenhakua koskevan asian käsittelyä varten ja jotka selviävät hänen hallussaan olevista asiakirjoista tai muutoin ovat hänen tiedossaan, jollei hänellä lain mukaan ole oikeutta kieltäytyä todistamasta asiasta. Verotukseen vaikuttavia, taloudellista asemaa koskevia tietoja ei kuitenkaan saa kieltäytyä antamasta.

Pykälän mukaan jokaisella on velvollisuus luovuttaa Verohallinnolle hallinnassaan olevia tietoja, jotka koskevat kolmatta osapuolta. Ehtona on, että tiedot ovat merkityksellisiä niitä koskevan verovelvollisen verotuksessa. Huomionarvoista on lisäksi se, että Verohallinnon, esimerkiksi striimausalustan tai - palvelun ylläpitäjälle, esittämä tietopyyntö tulee olla riittävän yksilöity⁶².

Sivullisen erityisen tiedonantovelvollisuuden voidaan katsoa siis koskevan kaikkia toimijoita, niin ulkomaisia, kuin kotimaisia. Pykälän mahdollistaa alustojen keräämän tiedon välittymisen Verohallinnolle. Verovalvonnan tietoon tulisi tällöin tärkeää tietoa mm. striimausalustoilla tapahtuvasta rahallisesta toiminnasta.

Verovelvollisen tunnistamisen ja yksilöidyn tietopyynnön tekemisen haasteiden vuoksi mm. Vertaistaloudesta koskevassa kirjallisuudessa ennaltaehkäisyn merkitystä asiassa on korostettu. Tiedonantovelvollisuuden aktiivinen korostaminen niin alustojen, kuin Verohallinnon toimesta voisi toimia eräänä ennaltaehkäisevänä tekijänä. Pelote siitä, että tiedot tulevat veroviranomaisen haltuun voisi vähentää tiedonantovelvollisuuden laiminlyöntiä.⁶³

⁶² Yksilöidyllä tietopyynnöllä tarkoitetaan esim. pankkitilin numeron, verovelvollisen nimen tai määrätyn maksutapahtuman perusteella esitettyä tietopyyntöä. Tämä merkitsee sitä, että Verohallinto ei voi pyytää kaikkia tietoja massaluonteisesti kaikista eri verovelvollisista. Yksilöintiä koskeva rajaus heikentää VML 19§ verovalvonnallista merkitystä merkittävästi, sillä Verohallinnolla tulee olla hyvä ennakkokäsitys siitä mitä tietoja se tarvitsee tiedonantovelvolliselta. Ks. Nieminen-Nykänen 2018, s. 30

⁶³ Nieminen-Nykänen 2018, s. 30

Edellä mainittu striimauspalveluiden ja -alustojen saattaminen sivullisen yleisen tiedonantovelvollisuuden piiriin mahdollistaisi myös sivullisen erityisen tiedonantovelvollisuuden käytön sen varsinaisen käyttötarkoituksen pariin. Kun massaluonteiset tiedot saadaan VML 15-18§ yleisen tiedonantovelvollisuuden mukana automaattisesti, voidaan erityistä tiedonantovelvollisuutta käyttää näitä massatietoja täydentävinä valvontakeinona.⁶⁴

4.3 Ennakonpidätyksen periminen

Ennakonpidätyksen toimittaminen striimaustulosta jakaa hyvin pitkälle ongelmat striimaustulon tyyppin tulkinnan kanssa. Ennakkoperintälain ja sitä täydentävän ennakkoperintäasetuksen pykälien mukaan eri tyyppin tuloista toimitetaan ennakonperintä eri tavalla. Ennakkoperintätilanteita on käsitelty luvussa 2 eri tulon tyyppien kohdalla.

Ennakkoperinnän ensisijainen muoto on ennakonpidätys. Ennakkoperintä toimitetaan ennakonpidätyksenä, jos tulo ei ole ennakkoperintälaissa mainittua ennakonkannon alaista tuloa tai muuten ennakonpidätyksestä vapautettua tuloa tai verovapaata tuloa.⁶⁵ EPL 11§ mukaisesti ennakonpidätyksessä suorituksen maksaja pidättää ennakonpidätysprosentin mukaisen määrän suorituksen yhteydessä.

Toinen vaihtoehto toimittaa ennakonpidätys on ennakonkanto, jossa verovelvollinen huolehtii itse verojen ennakkoperinnästä. Ennakonkannosta säädetään EPL 23§:ssä. EPL 23.1§ mukaan ennakkoperintä toimitetaan lähtökohtaisesti ennakonkantona myös suorituksen maksajan ollessa vapautettu ennakonpidätysvelvollisuudesta tai jos suorituksen maksaja ei ole ennakonpidätysvelvollinen⁶⁶. Lisäksi tilanne voi olla sellainen, jossa suorituksen maksaja on velvollinen toimittamaan ennakonpidätyksen, jos suorituksen saajaa ei ole rekisteröity ennakkoperintärekisteriin. Tästä säädetään ennakkoperintälain 25§:ssä.

Luvussa 2 on esitetty striimaustuloa voidaan jaotella palkkatuloksi, työkorvaukseksi, muun tulonhankkimistoiminnan tuloksi tai elinkeinotoiminnan tuloksi. Jos kyseessä on

⁶⁴ Nieminen-Nykänen 2018, s. 31

⁶⁵ Verohallinnon ohje ”Ennakonpidätyksen toimittaminen”, Diaarinumero A82/200/2017

⁶⁶ Suorituksen maksajan ennakonpidätysvelvollisuudesta säädetään EPL 9§ 1 momentissa.

palkka, suorituksen maksaja toimittaa ennakonpidätyksen. Työkorvauksessa suorituksen maksaja toimittaa ennakonpidätyksen, jos saajaa ei ole rekisteröity ennakoperintärekisteriin. Muun tulonhankkimistoiminnan tulo sekä elinkeinotoiminnan tulo on EPL 23§ mukaista ennakonkannon alaista tuloa.

4.3.1 Ennakonpidätys palveluntarjoajan näkökulmasta

Tilanteessa, jossa ennakonperintä on suoritettava EPL 25§ mukaisesti, eli esimerkiksi työkorvauksesta puhuttaessa, esiintyy huomattava ongelma digitaalisten alustojen, esimerkiksi striimaamisen, kanssa. Palvelusta⁶⁷ esimerkiksi työkorvausta maksava on lähtökohtaisesti ennakonpidätysvelvollinen maksamastaan vastikkeesta, ellei saaja ole ennakoperintärekisterissä. Striimaustoiminnan luonteen ja sen harrastuksenomaisuuden huomioon ottaen on tyypillistä, että maksun saajaa ei ole merkitty ennakoperintärekisteriin.

EPL 9§ 3 momentin mukaan, jos maksaja on luonnollinen henkilö ei hän kuitenkaan ole velvollinen toimittamaan ennakonpidätystä, jos samalle saajalle suoritettavat eivät ylitä ennakoperintäasetuksella säädettävää määrää, 1500 euroa, tai jollei suoritus liity maksajan elinkeinotoimintaan tai muuhun tulonhankkimistoimintaan. Käytännössä tämä tarkoittaa että useimmissa tilanteissa liittyen striimaukseen, ei maksaja ole lain mukaan ennakonpidätysvelvollinen.

Ongelmanratkaisuksi voidaan esittää, kuten tulotietojen ilmoittamisessakin, kolmatta osapuolta eli suoratoistopalvelua koskevan velvoitteen asettaminen. Esimerkiksi vertaistalouden kirjallisuudessa kyseinen tapa on nähty vahvana ongelmanratkaisutoimenpiteenä⁶⁸. Ennakonpidätyksen periminen suoraan suoratoistopalvelun kautta tapahtuvasta maksuliikenteestä siirtäisi vastuun verojen suorittamisesta kokonaisuudessaan alustalle. Tämä kuitenkin edellyttää, että maksuliikenne tapahtuu tosiasiallisesti suoratoistopalvelun alustalla, mikä ei aina pidä paikkaansa striimausalustoilla.

⁶⁷ Ks. esim. kohta 2.2, 2.4.1 ja 2.4.2

⁶⁸ Vrt. Esim. Nieminen – Nykänen 2018, s. 31; Työ- ja elinkeinoministeriö 2019, s. 59

Lisäksi asian implementointi ei myöskään tapahtuisi ongelmitta, EPL 15§ mukaisten tulon hankkimiseen liittyvien luonnollisten vähennysten jälkeen ennakonpidätys edustaisi vain karkeaa arviota verotettavasta tulosta. Suurin ongelma lienee kuitenkin progressiivisen veroasteikon alaisten tulojen, esim. työkorvausten, ennakonpidätys – alustoilla tulisi olla jokaisen verovelvollisen henkilökohtainen veroprosentti tiedossa. Toimijoiden lukumäärän ollessa suuri, kaikkien striimaajien erillisen verokortin kerääminen on käytännössä hyvin hankala prosessi.⁶⁹ Voidaan hyvin siis todeta, että striimaamisessa ennakonpidätys alustojen velvollisuutena sopii huonosti ympäristöön, jossa tulot ovat pääsääntöisesti progressiivisen asteikon mukaan verotettavia ansiotuloja ja jossa tulonhankkimismenot ovat vaihtelevia.

Ongelmanratkaisuun voitaisiin hakea myös mallia Virossa vastikään käyttöön otetusta vertaistalouden järjestelmästä, jossa kyseisiä tuloja varten olisi oma pankkitili. Pankkitilille kuuluisivat vain tässä tapauksessa striimauksen tulot, josta pankkitiliä hallinnoiva pankkitaho perisi ennakonpidätyksen.⁷⁰ Kyseinen tapa ei vaadi myöskään maksuliikenteen absoluuttista tapahtumista striimausalustalla, jolloin se on vaihtoehtona varsin varteenotettava.

4.4 Luonnolliset vähennykset striimauksessa

Luonnolliset vähennykset, eli tulonhankkimismenot, määritetään TVL 29§ 1 momentissa seuraavasti.

TVL 29.1§

Veronalaista tuloa ovat jäljempänä säädetyin rajoituksin verovelvollisen rahana tai rahanarvoisena etuutena saamat tulot. Verovelvollisella on oikeus vähentää tuloistaan niiden hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneet menot (luonnolliset vähennykset).

⁶⁹ Vrt. Nieminen-Nykänen 2018, s.31

⁷⁰ Nieminen-Nykänen 2018, s. 32; www.emta.ee/eng/private-client/declaration-income/business-income/about-taxation-income-uber-andtaxify-drivers, 6.2.2018.

Luonnollisia vähennyksiä täydennetään TVL 31§:ssä. Nämä vähennykset tehdään yleensä sen vuoden tulosta, jona vuonna meno on suoritettu.⁷¹

Striimaajan verotuksessa luonnollisia vähennyksiä voi suorittaa monestakin asiasta. Esimerkiksi laitteet ja kalusto, kuten tietokone⁷², työpöytä, monitorit, webkamera, mikrofoni ja esimerkiksi pelituoli ovat menon suorittamisvuonna tulonhankkimisvähennyksiä. Ehtona vähentämiselle on, että menot liittyvät välittömästi tulonhankkimistoimintaan. Lisäksi mm. striimaajan ostamat pelit ja striimausohjelmisto voidaan lukea tulonhankkimisvähennyksiksi.

Esimerkiksi Yhdysvalloissa striimaajien on jopa tulkittu voivan vähentää kutakuinkin kaikki lähetyksessä näkyvä välineistö ja ohjelmisto. IRS ohjeistaa vähennyskelpoisuudesta seuraavasti; menon on liityttävä olennaisesti tulonhankintaan ja sen on oltava tavanomainen elinkeinotoiminnassa.⁷³ Striimaajien ollessa hyvin epätavanomainen ammattikunta, on tavanomaisten menojen määrittäminen vaikeampaa, jolloin vähennyskelpoisuuden voidaan päätellä olevan joustavampaa.

4.5 Striimaustulon verotus valtionverotuksessa

Aiemmin luvussa 2 on määritelty milloin striimaustulo on ansiotuloa, ja milloin pääomatuloa. Ansiotuloa verotetaan Suomen verotuslainsäädännön mukaan progressiivisella asteikolla. Veron määräytymisestä säädetään TVL 124§:ssä

4.5.1 Ansiotuloa

TVL 124§:ssä tarkoitetusta progressiivisesta veroasteikosta vuodelle 2020 säädetään Laissa vuoden 2020 tuloveroasteikosta. Kyseinen asteikko koskee valtiolle suoritettavaa veroa ansiotulosta vuonna 2020.

⁷¹ Tuloverolaki 113§

⁷² Jos on näyttöä, että tietokonetta on käytetty pääasiallisesti tulonhankkimistoimintaan. Ks. Verohallinnon ohje ”Tulonhankkimiskulut ansiotulosta” Diaarinumero VH/3095/00.01.00/2018, kohta 4.5

⁷³ Internal Revenue Service ”Deducting Business Expenses” vero-ohje.

Verotettava ansiotulo, euroa	Vero alarajan kohdalla, euroa	Vero alarajan ylittävästä tulon osasta, %
18 100 - 27 200	8,00	6,00
27 200 - 44 800	554,00	17,25
44 800 – 78 500	3 590,00	21,25
78 500 -	10 751,25	31,25

Kuvio 2: Valtiolle ansiotulosta suoritettavan veron määräävä progressiivinen tuloveroasteikko

4.5.2 Pääomatuloa

TVL 124§ 2 momentin mukaan pääomatulo verotetaan seuraavasti.

TVL 124.2§

Pääomatulosta suoritetaan tuloveroa 30 prosenttia (pääomatulon tuloveroprosentti). Siltä osin kuin verovelvollisen verotettavan pääomatulon määrä ylittää 30 000 euroa, pääomatulosta suoritetaan veroa 34 prosenttia (pääomatulon korotettu tuloveroprosentti).

5 YHTEENVETO

Johdantokappaleessa tämän tutkielman tehtäväksi määritettiin selvittää miten striimaustulo tulisi käsitellä Suomen verotuslainsäädäntö huomioon ottaen. Lopuksi lienee tarkoituksenmukaista koota aikaisemmin käsitellyistä asioista yhteenveto ja johtopäätökset.

Kuten aiemmin kappaleessa 2 todettiin, lähtökohtaisesti voidaan olettaa, että striimaajan saamat tulot ovat ansiotuloa. Pääomatulo tulee kyseeseen lähtökohtaisesti vain, kun striimausta suoritetaan yritystoimintana. Tulon tyyppin jaottelussa on yksinomaan kysymys suorituksen osapuolten velvollisuuksista, sillä verotuksellisesti tulon tyyppin merkitys ilmenee maksajan ja saajan velvollisuuksissa, esimerkiksi ennakkoperinnässä. Kappaleessa 2 esitetyt tulon tyypit ovat mahdollisia striimaajalle eri tilanteitten mukaan. Tulon tyyppin merkitys heijastuu etenkin ennakkoperintätilanteisiin. Kysymys siitä tulkitaanko tulo nimenomaan työkorvauksena, palkkana vai muun tulonhankkimistoiminnan tulona on esimerkiksi rajanveto ennakkoperintärekisteriin kuulumisen ja siihen kuulumattomuuden välillä EPL 25§ mukaan.

Yleisin tilanne striimaajalle on tilanne, jossa striimaaja ei ole sopimussuhteessa minkään ulkopuolisen organisaation, kuten e-urheiluorganisaation kanssa. Kyseisessä tilanteessa nähdäkseni on hyvin todennäköistä, että striimaustulo, joka tällöin koostuu pääsääntöisesti lahjoituksista, tulkitaan muun tulonhankkimistoiminnan tuloksi⁷⁴. Myös esimerkiksi viime aikoina suositaan kasvattanut⁷⁵ ”tubettaminen”, eli YouTube palveluun videosisällön tuottaminen, ja siitä saadut rahalliset hyödyt on tulkittu muun tulonhankkimistoiminnan tuloksi⁷⁶. Etenkin katsojien antamien lahjoitusten kohdalla tilanne on hyvin samankaltainen vapaaehtoisten palvelurahojen luonteen kanssa, jotka on tulkittu muun tulonhankkimistoiminnan tuloksi.

⁷⁴ Vaikka esimerkiksi Ottelin teoksessaan esittää sen olevan käyttökorvausta; Ottelin 2015, s. 14

⁷⁵ Massa 2016

⁷⁶ Verohallinto 2019c

Toinen todennäköiseksi näkemäni vaihtoehto on tulkita striimaustuloa työkorvauksena. Työkorvaus vaatii kuitenkin aina toimeksiantosuhteen syntymisen, minkä määrittäminen on striimausympäristössä ongelmallista, etenkin striimaajan ja katsojien välillä. Toimeksiantosuhteen on kuitenkin mahdollista syntyä striimaajan ja suoratoistopalvelun välille mm. mainos- ja tilaajatulojen kohdalla, mikä mahdollistaisi striimaustulon tulkitsemisen työkorvaukseksi. Vaikka moni toimeksiantosuhteen muodostumista kuvaava piirre jakaa piirteitä striimauksen kanssa on silti hankalaa tehdä kahtiajako, milloinko kyseessä on toimeksiantosuhde ja sen perusteella maksettu työkorvaus. Toimeksiantosuhdetta kuvaavien tunnusmerkkien täytyminen kuten ennakkoperintärekisteriin ja muihin rekistereihin kuuluminen, konkreettinen toimeksiantosopimus ja esimerkiksi yhtiömuodossa toiminnan harjoittaminen ovat kaikki striimaajalle mahdollisia vaihtoehtoja, mutta eivät yleisiä⁷⁷. Tästä syystä näen, että striimaustulo olisi harvoin tulkittavissa työkorvaukseksi.

Striimaustulon tulkitseminen palkaksi olisi näkemykseni mukaan epätodennäköisin tilanne, mutta toki mahdollinen. Vaikka työsuhteen ja toimeksiantosuhteen käsitteitä ei määritellä ennakkoperintälaissa, jättäen niiden merkityssisällöt normatiivisesti ajateltuna avoimiksi, oikeuskäytännön perusteella on silti mahdollista arvioida rajanvetoa tosiseikkojen ja tunnusmerkkien pohjalta. Yleisesti ottaen striimaaminen jakaa hyvin vähän samankaltaisuuksia työsuhteen tunnusmerkkien kanssa. Näin ollen näen, että on epätodennäköistä tulkita striimaustuloa palkaksi.

Striimauksen ollessa kasvava ilmiö, on myös ilmeistä, että sen verotuksellisten lähtökohtien selvittäminen on tärkeää. Viranomaisten kannanottoja odottaessa jää nähtäväksi, miten ala ja sen verotusympäristö kehittyy esimerkiksi kolmannen osapuolten velvollisuuksien kohdalla tulotietojen ilmoittamisessa ja ennakkoperinnässä.

⁷⁷ Nevalainen 2018, s. 53